

RAČUNOVODSTVO
OSNOVNE STUDIJE

RAČUNOVODSTVO
STUDIJE MENADŽMENTA

UPRAVLJAČKO
RAČUNOVODSTVO

RAČUNOVODSTVO
TROŠKOVA

IZBORNI
PREDMETI

Predavači Linkovi Home

RAČUNOVODSTVO

V PREDAVANJE

1 KAPITAL I PRAVNE FORME PREDUZEĆA

Prof. dr Ana Lalević-Filipović

PODSJEĆANJE! BILANS STANJA-ISKAZ O FINANSIJSKOM POLOŽAJU

Aktiva		Pasiva	
FA Stalna imovina	600	OF Sopstven izvori	450
CA Obrtna Imovina	400	LTL Dugoročni	250
	1.000	CL Tekuće obaveze	300
			1.000

Klasa 3

Klasa 4

KAPITAL:
Izvori ukupne imovine
(sredstava)

Služi za procjenu
STEPENA ZADUŽENOSTI

2

RAČUNOVODSTVO

SOPSTVENI KAPITAL

SOPSTVENI KAPITAL PREDUZEĆA (KLASA 3)

OSNOVNI KAPITAL (30)

- **Akcijski kapital (300),**
- **Udjeli u DOO (301)**
- **Ulozi (302)**
- **Državni kapital (303)**
- **Ostali osnovni kapital (309)**
 - Kapital iz koga potiče početna imovina preduzeća; sva povećanja i sva smanjenja!

NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL (31)

- **Neuplaćene upisane akcije (310),**
- **Neuplaćeni upisani udjeli (311)**
 - **Koriguje upisani iznos kapitala na uplaćeni iznos**
 - Daje informaciju o broju tj. vrijednosti akcija koje su upisane a **nijesu još uvijek uplaćene**
 - **Napomena: o navedenom će nešto kasnije biti više riječi!**

REZERVE (32)

- **Emisiona premija (320),**
 - Positivna razlika između postignute prodajne vrijednosti akcija i njihove nominalne vrijednosti prilikom emisije akcija
- **Zakonske rezerve (321)**
 - **a) (najmanje 5% iz ostvarenog dobitka..);**
- **Statutarne i druge rezerve (322)**
 - **b) statutarne (iz neraspoređenog dobitka..); i**
 - **c) dr. rezerve (slobodne rezerve) (iz ostvarenog dobitka..)**

SOPSTVENI KAPITAL PREDUZEĆA (KLASA 3)

REVALORIZACIONE REZERVE I NEREALIZOVANI DOBICI I GUBICI (33)

- **Revalorizacije rezerve (330).**
- ✓ **Iskazuju se efekti promjene fer vrijednosti nekretnina, postrojenja, opreme i nematerijalnih ulaganja čiji su efekti promjene fer vrijednosti u skladu sa MRS.**
- ✓ **po osnovu revalorizacije osnovnih sredstava > revalorizacije rashode;**
- **Nerealizovani dobiti (gubici) po osnovu ... (331-334)**

NERASPOREĐENI DOBITAK (34)

- **Neraspoređeni dobitak ranijih godina (340)**
- **Neraspoređeni dobitak tekuće godine**
- NASTALA SREDSTVA U TOKU POSLOVANJA SU ZADRŽANA KAKO BI KOMPANIJI OMOGUĆILA DA SE KONTINUIRANO RAZVIJA...

GUBITAK (35)

- **Gubitak ranijih godina (350)**
- **Gubitak tekuće godine (351)**

ZAKLJUČAK!

Sve promjene koje nastaju na **SOPSTVENOM KAPITALU** se prema uzročnosti dijele u dvije kategorije:

- **I kategorija:** promjene koje nastaju usljed **aktivnosti vlasnika** (npr. unos kapitala ili povlačenje kapitala)
- **II kategorija:** promjene koje nastaju kao posljedica **obavljanja poslovanja društva** (npr. povećanja iz rezervi, iz neraspoređenog dobitka, smanjenja zbog pokrića gubitka i sl).

PRAVNI OBLICI PREDUZEĆA

- Pod uticajem velikog broja činilaca:

- Način pribavljanja i ulaganja sopstvenog kapitala;*
- Organizaciono-upravljački zahtjevi i rješenja;*
- Odgovornost vlasnika kapitala za dugove;*
- Poslovni kontinuitet;*
- Kontrola i učešće u ostvarenom rezultatu;*
- Mogućnost transfera vlasništva;*
- Poreski uslovi,*
- Polozicija preduzeća...*

INOKOSNA (LIČNA) PREDUZEĆA;

DRUŠTVO LICA (ortačko i komanditna društva);

DRUŠTVO KAPITALA:

- DOO;**
- AD.**
- Prema članu 2 Zakona o privrednim društvima (Sl.list CG 80/08) i Izmjenama i dopunama Zakona iz jula 2011 godine, svi oblici obavljanja privredne djelatnosti su podjeljeni na:
 - akcionarsko društvo - "AD";*
 - društvo sa ograničenom odgovornošću - "DOO";*
 - komanditno društvo - "KD";*
 - ortačko društvo - „OD“*
 - dio stranog društva (DSD)*
 - preduzetnik*

LIČNO VS ORTAČKO PREDUZEĆE

LIČNO (INOKOSNO)

- Osniva se od strane jednog lica;*
- neograničena odgovornost;*
- diskontinuitet u poslovanju;*
- jednostrano opozivanje;*
- tajnost poslovanja;*
- ograničene mogućnosti prikupljanja kapitala;*
- niska stručnost kadrova;*
- fleksibilnost..*

Povećanje kapitala

- Dodatno ulaganje,
- Pozitivno poslovanje

Smanjenje kapitala

- Povlačenje kapitala;
- Isplate izazvane pokrićem ličnih rashoda

ORTAČKO

- ✓ *Osniva se od strane dva ili više lica;*
- ✓ *jednostavnije prikupljanje kapitala;*
- ✓ *neograničena odgovornost;*
- ✓ *veća stručnost kadrova;*
- ✓ *tajnost poslovanja;*
- ✓ *diskontinuitet poslovanja;*
- ✓ *Duži proces odlučivanja...*

Predavanja RAČUNI

o ...

Povećanje kapitala

- Dodatno ulaganje postojećih ortaka,
- Pozitivno poslovanje;
- Prijem novih ortaka

Smanjenje kapitala

- Povlačenje (potpuno/djelimično) ortaka;
- Isplate izazvane pokrićem ličnih rashoda
- Negativno poslovanje...

DRUŠTVO KAPITALA

DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

- Osniva se od strane pravnih i/ili fizičkih lica;
- Zakonom je regulisan:
 - broj članova (može osnovati jedno ili više lica i ne može imati više od 30 članova) i
 - minimalni ulog (ne manji od 1€);
- ograničena odgovornost članova;
- olakšan pristup kapitalu;

Knjiga članova društva!

Povećanje kapitala

- Dodatno ulaganje postojećih članova, prijem novih članova;
- Revalorizacija osnovnog kapitala;
- Prenosom rezervi;
- Raspodjela neraspoređenog dobitka u osnovni kapital;

Smanjenje kapitala

- Povlačenje (potpuno/djelimično) uloga članova;
- Formiranjem rezervi;
- Pokriće gubitka;

AKCIONARSKO (DEONIČARSKO) DRUŠTVO

AKCIONARSKO DRUŠTVO (AD)

POJAM

"tijelo koje je formirano od strane više lica, koje zakonom ovlašćeno da nastupa kao jedno lice s pravnim identitetom odvojenim od njegovih članova i kome se daju razna prava i obaveze, uključujući sposobnost da postoji poslije smrti ili povlačenja pojedinačnih njegovih članova!"

KARAKTERISTIKE

1. OSNIVA GA VEĆI BROJ LICA;
2. ODVOJENO OD ČLANOVA;
3. KONTINUITET POSLOVANJA;
4. LAKO PRIKUPLJA KAPITAL;
5. OGRANIČENA ODGOVORNOST;
6. PROFESIONALNO UPRAVLJANJE;
7. VELIKI TROŠKOVI OSNIVANJA;
8. DVOSTRUKO OPOREZIVANJE;
9. JAVNO PRIKAZIVANJE FINSIJSKIH IZVJEŠTAJA
7. ITD....

OSNOVNI (AKCIJSKI) KAPITAL AD

POJAM I KARAKTERISTIKE

- ✓ Kapital koji nastaje prilikom osnivanja privrednog društva;
- ✓ osnovni kapital se smatra minimumom koji štiti interese povjerilaca, odnosno predstavlja garantnu supstancu;
 - ✓ Minimalni osnovni kapital akcionarskog društva je 25.000€. Osnivači su dužni da osnivački kapital uplate u iznosu od najmanje 25.000€ u novcu." (čl.17, član 6 Zakona o privrednim društvima)
- ✓ Zakonom je propisano kako i na koji način se može povećavati i smanjivati kapital;
 - ✓ Ne mijenja se pod uticajem rezultata poslovanja
- ✓ Propisana je obaveza da se u Registar evidentiraju sve promjene na osnovnom kapitalu

OSNIVANJE AD

Zakon o privrednim društvima
(član 20 i 20a)

- ✓ **SIMULTANO OSNIVANJE**-otkup svih akcija bez javnog poziva za upis akcija;
- ✓ **SUKCESIVNO OSNIVANJE**-javni poziv za upis i uplatu akcija...

OSTALI OBLICI KAPITALA PREDUZEĆA

OVLAŠĆENI KAPITAL

- **Najveći broj akcija koji korporacija smije da emituje;**
- ✓ Primjer:
 - ✓ Osnivačkim aktom je kompanija "X" ovlašćena da može maksimalno da emituje 500.000 akcija (**autorizovane akcije**)
- ✓ Kompanija u momentu osnivanja može da emituje taj broj akcija, ali i ne mora...

EMITOVANI KAPITAL

- ✓ **Akcije koje su prodate ili su na neki drugi način prenete akcionarima...**
- ✓ Primjer:
 - ✓ Kompanija "X" se opredijelila da izda i proda samo 300.000 akcija u trenutku osnivanja...(ovih 300.000 akcija predstavljaju emitovane akcije)
 - ✓ Ostatak od 200.000 akcija predstavlja **ne emitovani kapital**

OTVORENI KAPITAL

- ✓ Emitovane akcije koje su još uvijek u opticaju umanjene za otkupljene (ili poništene) sopstvene akcije.

Otvoreni kapital:

Emitovani kapital –
Otkupljene sopstvene akcije
(ili Poništene akcije)

Biće više riječi na
slajdovima koji
slijede!

ZAPAMTITE!

- Akcije koje su odobrene da se emituju, predstavljaju **autorizovane akcije**;

Primjer: preduzeću je dozvoljeno da maksimalno može da emituje 100 akcija, nominalne vrijednosti 10€/akciji;

Pojašnjenje: autorizovane akcije su: **100 akcija**

- Akcije koje su izdate, predstavljaju **emitovane akcije**
- **Primjer:** Preduzeće je izdalo od maksimalnih 100 akcija, 50 akcija.
- **Pojašnjenje:** **50 akcija** predstavlja emitovane akcije

AKCIJA-POJAM I PODJELA

❑ VLASNIČKA HOV:

❑ OBIČNE (REDOVNE)

(3000 Akcijski kapital-obične akcije)

- ❑ **Pravo na kapital;**
- ❑ **Dividendu;**
- ❑ **Pravo glasa...**

❑ PRIORITETNE (PREFERENCIJALNE)

(3001 Akcijski kapital-prioritetne akcije)

- ❑ **Pravo na kapital;**
- ❑ **Dividendu;**
- ❑ **Pravo naplate imovine u slučaju likvidacije....**
- ❑ **NE DAJU PRAVO GLASA!**

OBLICI VRIJEDNOSTI AKCIJA

POJAM

SITUACIJE???

✓ **NOMINALNA VRIJEDNOST:**

- ✓ Vrijednost na koju akcija glasi i naznačena je na poledini akcije...;

✓ **Dobija se:**

- ✓ Broj akcija * nominalna cijena po akciji

NAPOMENA: NV akcija je dokaz da su akcionari UPISALI akcije, što NE znači da su ih i uplatili!

NV-upisana vrijednost akcija

✓ **TRŽIŠNA VRIJEDNOST:**

- ✓ Iznos koji može da se dobije za akciju na berzi ili preko posrednika...

✓ **Dobija se:**

- ✓ Broj akcija * tržišna cijena po akciji

EMISIONA PREMIJA
(kapitalna rezerva, ažio)

NV<TV

NV=TV

NV>TV

Ništa!

Disažio!

Nije u skladu sa Zakonom o priv.društvima, pa nije ni predviđena Kontnim okvirom tako da se ne knjiži.

NV=TV;

-KNJIGOVODSTVENO

OBUHVAATANJE-

Napomena:
Aktionari su uplatili cjelokupan iznos upisanog kapitala!

Grafički prikaz:

Pruža podatke o vrijednosti (tj. broju) emitovanih akcija koje **su uplaćene.**

Obezbeđuje podatak o raspoloživom kapitalu, odnosno pruža podatke o vrijednosti (tj. broju) emitovanih akcija koje još **nisu uplaćene.**

Obezbeđuje podatak o **visini potraživanja** prema vlasnicima za upisani a neuplaćeni kapital

Akcijski kapital obične akcije

Uplaćeni iznos

3100 Neuplaćene upisane obične akcije

Uplaćeni iznos

NV

0000 Neuplaćene upisane obične akcije

NV

Uplaćeni iznos

Tekući račun

Uplaćen i iznos

Napomena 1: Neuplaćeni, upisani kapital je pozicija Iskaza o finansijskoj poziciji /Bilansa stanja/. Nalazi se na strani i aktive (u okviru klase 0) i na strani pasive (klasa 3, prema Novom Kontnom okviru koji je u CG usvojen 2011.godine). Zapravo, prema zahtjevu IV Direktive Evropske unije, neophodno je da se navedena bilansna poziciji nalazi i na strani aktive i na strani pasive. Zašto? Upravo iz razloga što na strani **aktive** obezbeđuje relevantan podatak o visini potraživanja prema vlasnicima za upisani a neuplaćeni kapital. Na strani **pasive**, neuplaćeni upisani kapital treba da obezbijedi podatak o **raspoloživom kapitalu** koji se dobija kao razlika=Sopstvenog kapitala-Gubitka-Upisanih, neuplaćenih akcija-Otkupljenih sopstvenih akcija

Napomena 2: Postojanje dva različita računa (jedan aktivni drugi pasivni) sa istim nazivom je posljedica odredbi Zakona o privrednim društvima i mogućnosti upisa kapitala bez njegove uplate.

DA ZAKLJUČIMO!

Naizgled identični računi, samo imaju isti naziv:

- **000-aktiva**, sredstva (predstavlja račun koji se odnosi na upisane akcije koji još uvek nisu uplaćene). Dakle, riječ je o potraživanjima...
- **310 -dio kapitala** (odnosi se na upisan iznos akcija, radi se o pisanom obećanju davaoca da će uplatiti obećani iznos). Dakle, riječ je o akcijama koje su upisane, a još nijesu plaćene...
- **Zatvaraju se kad se izvrši uplata akcija osnivača**

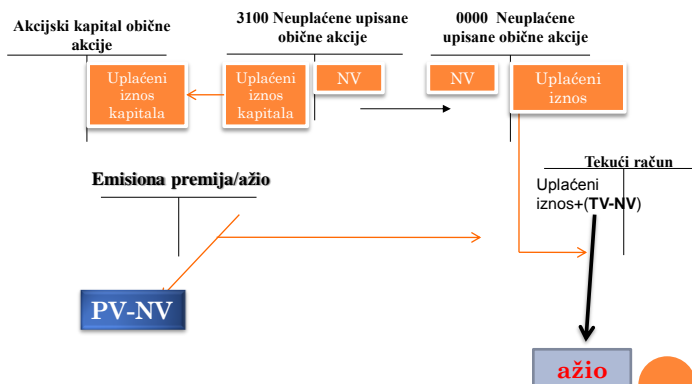
NV < TV

-KNJIGOVODSTVENO OBUHVATANJE-

Napomena:

Akcionari su uplatili cjelokupan iznos upisanog kapitala!

Grafički prikaz:

PRETPOSTAVKA:

NV < TV

-PRIMJER-

- AD je emitovalo i prodalo 3.000 običnih akcija nominalne vrijednosti 3€/akciji. Tržišna cijena jedne akcije je 5€. Akcionari su uplatili cjelokupan iznos upisanih akcija i ažio.

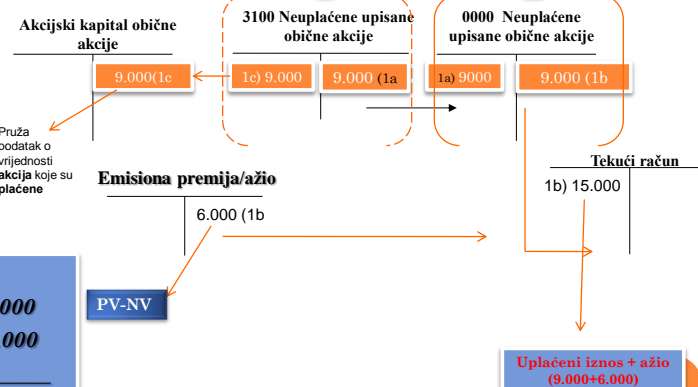
RJEŠENJE:

$$NV = 3 * 3.000 = 9.000$$

$$TV = 5 * 3.000 = 15.000$$

$$AŽIO = 6.000$$

Knjiženje na računima Glavne knjige:

Obezbeđuje podatak o broju akcija koje još **nijesu plaćene**. Pošto su u našem slučaju sve plaćene, to je saldo 0€

Obezbeđuje podatak o visini potraživanja prema vlasnicima za upisani a neplaćeni kapital. Dakle: **potraživanja od vlasnika su 0€**

PRETPOSTAVKA: **NV < TV**
-PRIMJER- KNJIŽENJE U DNEVNIKU

- AD je emitovalo i prodalo 3.000 običnih akcija nominalne vrijednosti 3€/akciji. Tržišna cijena jedne akcije je 5€. Akcionari su uplatili cjelokupan iznos upisanih akcija

Knjiženje u dnevniku:

RB	konto	Opis	duguje	potražuje
1a)	0000 3100	Neplaćene upisane obične akcije Neplaćene upisane obične akcije - za upisan osnivački kapital-	9.000	9.000
1b)	2410 0228 0000	Tekući račun Emisiona premija Neplaćene upisane obične akcije - za unijete stvari i uplaćen novac	15.000	6.000 9.000
1c)	3100 3000	Neplaćene upisane obične akcije Akcijski kapital obične akcije -za povećanje akcijskog kapitala	9.000	9.000

- **RJEŠENJE:**

□ $NV = 3 * 3.000 = 9.000$

□ $TV = 5 * 3.000 = 15.000$

□

□ $AŽIO = 6.000$

UPLATA JEDNOG DIJELA UPISANIH AKCIJA

-PRIMJER-

❑ **Napomena:** ažio i ¼ NV

akcija **MORA** biti uplaćen!

❑ Akcije koje emituje društvo moraju biti u potpunosti uplaćene prije nego se izdaju njihovim vlasnicima. (član 53)

❑ 1) AD je emitovalo i prodalo 1.000 redovnih akcija nominalne vrijednosti 5€/akciji. Tržišna cijena jedne redovne akcije je 6€.

❑ Akcionari su uplatili ½ upisanog kapitala i emisiju premiju u

❑ **RJEŠENJE:**

❑ $NV_r = 5 * 1.000 = 5.000$

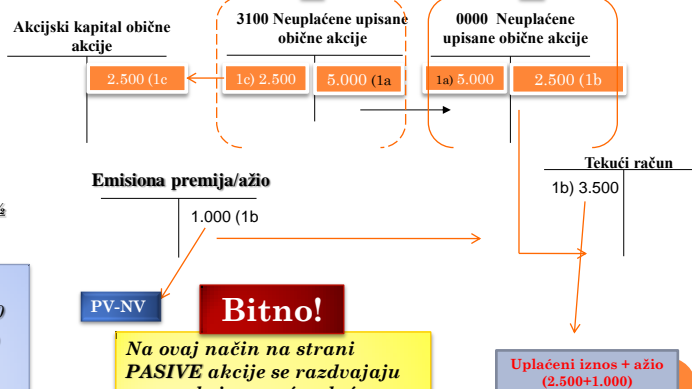
❑ $Tvr = 6 * 1.000 = 6.000$

❑ $AŽIO_r = 1.000$

Obezbeđuje podatak o raspoloživom kapitalu, odnosno o broju akcija koje nijesu još uvijek uplaćene.
Dakle: upisano je a još ne uplaćeno 2.500€

Obezbeđuje podatak o visini potraživanja prema vlasnicima za upisani a neuplaćeni kapital
Dakle: potraživanja od vlasnika su 2.500€

Knjiženje na računima Glavne knjige:

Bitno!

Na ovaj način na strani PASIVE akcije se razdvajaju na one koje su već uplaćene (prenijete vlasnicima) (rn akcijski kapital) i one koje to još nisu (rn 3100)

UPLATA JEDNOG DIJELA UPISANIH AKCIJA

-PRIMJER- KNJIŽENJE U DNEVNIKU

❑ 1) AD je emitovalo i prodalo 1.000 redovnih akcija nominalne vrijednosti 5€/akciji. Tržišna cijena jedne redovne akcije je 6€.

❑ Akcionari su uplatili ½ upisanog kapitala i emisiju premiju u cjelini.

❑ **RJEŠENJE:**

❑ $NV_r = 5 * 1.000 = 5.000$

❑ $Tvr = 6 * 1.000 = 6.000$

❑ _____

❑ $AŽIO_r = 1.000$

Knjiženje u dnevniku:

RB	konto	Opis	duguje	potražuje
1a)	0000 3100	Neuplaćene upisane obične akcije Neuplaćene upisane obične akcije - za upisane obične akcije-	5.000	5.000
1b)	2410 0228 0000	Tekući račun Emisiona premija Neuplaćene upisane obične akcije - za uplatu ½ upisanog kapitala i.-	3.500	1.000 2.500
1c)	3100 3000	Neuplaćene upisane obične akcije Akcijski kapital obične akcije - za povećanje akcijskog kapitala-	2.500	2.500

½ nominalne vrijednosti (2.500) + ažio (1.000)

Nalazi se podatak o uplaćenom kapitalu

EMITOVANJE AKCIJA ZA NEGOTOVINSKA SREDSTVA

POJAM, CILJ...

□ *emisija i prodaja akcija za materijalna dobra ili usluge!...*

□ PROBLEM:

- Utvrđivanje iznosa (cijene (vrijednosti)) po kojima bi akcije trebalo evidentirati? Dakle, **ne postoji podatak o tržišnoj vrijednosti akcija!**

□ RJEŠENJE:

- po tržišnoj (fer) cijeni sredstva ili usluge koja se razmjenjuje, osim ukoliko fer vrijednost nismo u mogućnosti pouzdano da utvrdimo (u toj situaciji koristimo fer vrijednost običnih akcija).

➤ EFEKAT:

- *povećanje sopstvenog kapitala (pasiva);*
- *Povećanje imovine (aktiva)*

KNJIGOVODSTVENO OBUHVAATANJE

Pojašnjenje preko primjera koji slijedi...

EMITOVANJE AKCIJA ZA NEGOTOVINSKA SREDSTVA -PRIMJER-

- 1) Preduzeće »X« izdaje 100 redovnih akcija pojedinačne nominalne vrijednosti od 1.000 € u zamjenu za fabričku halu. Tržišna vrijednost fabričke hale je 120.000€, dok je tržišna cijena akcija nepoznata.

Pojašnjenje:

1) $NV = Br. akcija * nv \text{ redovnih akcije} = 100 * 1.000 = 100.000€$
 2) $Tržišna \text{ vrijednost fabričke hale} = 120.000€$
 $Emisiona \text{ premija} = 120.000 - 100.000 = 20.000€$
 $Nabavna \text{ vrijednost fabričke hale} = 120.000 + 3.600 = 123.600€$

Porez na promet nepokretnosti (3% * 120.000) = 3.600 – Zakon o porezu na promet nepokretnosti – član 9

- Knjiženje u dnevniku

RB	Opis	duguje	potražuje
1a)	Neplaćene upisane obične akcije Neplaćene upisane obične akcije - za upisane obične akcije-	100.000	100.000
1b)	Građevinski objekat Emisiona premija Obaveze prema državi Neplaćene upisane obične akcije - za prodate akcije u stvarima. -	123.600	20.000 3.600 100.000
1c)	Neplaćene upisane obične akcije Aktijski kapital obične akcije - za povećanje akcijskog kapitala	100.000	100.000

U visini postignute TV

USITNJAVANJE AKCIJA

○ KADA?

- Tržišna cijena po akciji visoka da ugrožava trgovanje akcijama kompanije..

○ ZAŠTO?

- Smanjenje tržišne cijene akcija
- Povećanje likvidnosti akcija
- Podsticanje na kupovinu akcija

○ POSLJEDICE

- Smanjuje se NV i TV akcija
- Povećava se broj emitovanih akcija...ali ne i broj ODOBRENIH akcija
- Zakon o privrednim društvima (član 58)

PRIMJER:

Kompanija "X" ima van preduzeća 30.000 akcija 5€/a. Tržišna vrijednost je 70€/a. Kompanija planira usitnjavanje akcija (1:2).

Pojašnjenje: 1:2 znači da akcionar umjesto jedne akcije dobija dvije nove

Posljedice: usitnjavanje akcija smanjuje NV (sada je 2,5€/a) i povećava broj emitovanih akcija van preduzeća (sada 60.000). Tržišna cijena akcija pada (sada 35€/a), te se smanjuje gotovinska dividenda i db/a.

NASTAVAK...KNJIGOVODSTVENO OBUHVATANJE

○ BITNO!

- Ne mijenja se saldo na računu sopstveni kapital...
 - Primjer:
 - Ranije (prije usitnjavanja)- $30.000 * 5€/akcija = 150.000€$;
 - Sada (poslije usitnjavanja)- $60.000 * 2.5€/akcija = 150.000 €$
 - ✓ ZAKLJUČAK: vrijednost je nepromijenjena (saldo isti) samo se **mijenja struktura...**
- Potrebno je promjenu "dokumentovati" (knjiži se u dnevniku u dijelu koji nije sastavni dio dvojnog knjigovodstva)

10 oktobar 2014

30.000 redovnih akcija nominalne vrijednosti 5€/a koje su izdate i nalaze se van preduzeća su podijeljene na 1:2, što je rezultiralo iznosom od 60.000 redovnih akcija nominalne vrijednosti 2,5€/a, koje su izdate i kojima se trguje

- Knjigovodstveno obuhvatanje

UVOD U SOPSTVENE AKCIJE

- *Prema Zakonu od privrednim društvima CG (čl.60):*
- *“kupovinu sopstvenih akcija odobrava skupština akcionara i određuje maksimalni broj akcija koji se može kupiti i maksimalnu cijenu koja se može platiti za te akcije”*
- *“rok za kupovinu s.akcija ne može biti duži od 12 mjeseci od dana donošenja odluke”*
- *“vrijednost kupljenih s.akcija ne može prelaziti 10% od osnovnog kapitala..”;*
- *“...ne daju pravo glasa ni pravo na dividendu”*
- *“s. akcije društvo mora otuđiti u roku od 12 mjeseci od njihovog sticanja. Ako ne otuđi akcije u tom roku, društvo je dužno da ih poništi u roku od tri dana od dana isteka roka“*

Predavanja RAČUNOVODSTVO

BITNO!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

- **OTKUPLJENE SOPSTVENE AKCIJE** – Prema novom kontnom okviru konto 237-Otkupljene sopstvene akcije predstavljaju dio aktive.
- Pripadaju zapravo obrtnoj imovini (klasa 2-Kratkoročni finansijski plasmani, gotovina i gotovinski ekvivalenti), ali se u Iskazu o finansijskoj poziciji /Bilans stanja/ **prikazuju kao ispravka vrijednosti Kapitala**, odnosno predstavljaju korektivnu stavku Sopstvenog kapitala.

Predavanja RAČUNOVODSTVO

OTKUP SOPSTVENIH AKCIJA

POJAM...

- **SOPSTVENE AKCIJE**-akcije emitovane ili ponovo stečene od strane kompanije koja ih je emitovala /ali nisu prodate ni povučene/
- **RAZLOZI:**
 - održavanje povoljnog tržišta za akcije kompanije...;
 - Sprečavanje konkurentskog preuzimanja..;
- **EFEKAT:**
 - *Smanjenje sredstava i akcijskog kapitala kompanije...*

KNJIGOVODSTVENO OBUHVATANJE...

I situacija: OTKUP SOPSTVENIH AKCIJA

A) odobravanjem računa Blagajna/Tekući račun za visinu **tržišnog kursa** otkupljenih akcija;
 B) dok zaduženje računa-Otkupljene sopstvene akcije treba biti po **nominalnoj vrijednosti akcije** zatim,
 C) **razliku** između tržišnog kursa i nominalne vrijednosti akcije evidentirati preko računa **emisiona premija**.

I SITUACIJA:

TRŽIŠNI KURS < NOMINALNE VRIJEDNOSTI
 OTKUPLJENIH SOPSTVENIH AKCIJA (razlika se evidentira na potražnoj strani računa EMISIONA PREMIJA);

II SITUACIJA:

TRŽIŠNI KURS > NOMINALNE VRIJEDNOSTI
 OTKUPLJENIH SOPSTVENIH AKCIJA (razlika se evidentira na dugovnoj strani računa EMISIONA PREMIJA);

Predavanja RAČUNOVODSTVO

PRODAJA SOPSTVENIH AKCIJA

POJAM...

- **NAPOMENA:**
 - Sopstvene akcije treba da se prodaju u roku od 12 mjeseci od datuma donošenja odluke...
 - Nazivaju se i trezorskim akcijama jer se povlače iz prometa...
 - Spadaju u kratkoročne finansijske plasmane.. (račun aktive)
 - **Napomena:**
 - Prema novom kontnom okviru iako je konto 237-Otkupljene sopstvene akcije dio aktive u bilansu stanja se prikazuje kao ispravka vrijednosti Kapitala.

KNJIGOVODSTVENO OBUHVATANJE...

II situacija: prodaja SOPSTVENIH AKCIJA

1) odobrava se račun-Otkupljenje sopstvene akcije za visinu **nominalne vrijednosti**, dok se,
 2) za visinu **prodajne vrijednosti** zadužuje račun-Tekući račun/blagajna.
 3) Za **razliku** između prodajnog i nominalnog kursa odobrava se račun-Rezerve (Emisiona premija), ukoliko je prodajni kurs veći od nominalnog, odnosno zadužuje isti račun ukoliko je prodajni kurs niži od nominalnog.

Predavanja RAČUNOVODSTVO

OTKUP I PRODAJA SOPSTVENIH AKCIJA -PRIMJER-

- AD "Sloga" je otkupilo 50 komada redovnih sopstvenih akcija po cijeni od 800 eura po akciji. Nominalna vrijednost akcije je 1.000 €.
 - Preduzeće je prodalo 20 akcija po cijeni od 1.500 eura.
 - Preduzeće je prodalo 20 akcija po cijeni od 900 eura.
- **RJEŠENJE:**
 - **OTKUP! I promjena!**
 - 1) $NV=50*1.000=50.000$; $TV=50*800=40.000$
 - 1) **Emisiona premija=10.000**
 - **II situacija: PRODAJA, II promjena**
 - 3) $PV=20*1.500=30.000$; $NV=20*1.000=20.000$
 - **EFEKAT:** $NV < Pv=30.000-20.000=10.000$ (emisiona premija)
 - **III promjena:**
 - $PV=20*900=18.000$; $NV=20*1.000=20.000$
 - **Efekat=** $NV > PV=2.000$ (emisiona premija)

Knjiženje u dnevniku:

R.br.	Naziv konta i opis	Iznos	
		Duguje	Potražuje
1)	Otkupljene sopstvene akcije Emisiona premija-ostali kapital Tekući račun - za otkupljene sopstvene akcije-	50.000	10.000 40.000
2)	Tekući račun Otkupljene sopstvene akcije Emisiona premija-ostali kapital - za prodaju otkupljenih sprostvenih akcija-	30.000	20.000 10.000
3)	Tekući račun Emisiona premija-ostali kapital Otkupljene sopstvene akcije - za prodaju otkupljenih sprostvenih akcija-	18.000 2.000	20.000

PONIŠTENJE OTKUPLJENIH SOPSTVENIH AKCIJA

POJAM...

KNJIGOVODSTVENO
OBUHVTANJE...

1) Pojašnjenje preko primjera koji slijedi...

- otkupljene sopstvene akcije nijesu prodane u roku od godine dana pa se poništavaju...
- **EFEKAT:**
 - Smanjuje se akcijski kapital za visinu nominalne vrijednosti...

(1)

PONIŠTENJE SOPSTVENIH AKCIJA -PRIMJER-

- 1) AD "Sloga" je otkupilo 50 komada redovnih sopstvenih akcija po kursu od 70%. Nominalna vrijednost akcije je 1.000 €. Akcije su poništene.
- **RJEŠENJE:**
- 1) $NV=50*1.000=50.000$
- 2) $KV=70%*50.000=35.000$
- Emisiona premija:=15.000**

R.br.	Naziv konta i opis	Iznos	
		Duguje	Potražuje
1a)	Otkupljene sopstvene akcije Emisiona premija-ostali kapital Tekući račun - za otkupljene sopstvene akcije-	50.000	15.000 35.000
1b)	Akcijski kapital po osnovu redovnih akcija Otkupljene sopstvene akcije - za povlačenje sopstvenih akcija-	50.000	50.000

POZAJMLJENI KAPITAL (OBAVEZE)

POZAJMLJENI KAPITAL (41...-49)

- **DUGOROČNE OBAVEZE (grupa 41):**
 - po osnovu kredita;
 - finansijskog lizinga;
 - dospjelih mjenica;
 - odloženih poreza;
 - odloženih prihoda...
- **TEKUĆE OBAVEZE (42-49)**
 - **KRA TKOROČNE FINANSIJSKE OBAVEZE (42)**
 - Po osnovu kratkoroč.kredita....
 - **OBAVEZE IZ POSLOVANJA(grupa 43):**
 - Dobavljači ... (431-439);
 - **OBAVEZE IZ SPECIFIČNIH POSLOVA (44)**
 - **OBAVEZE PO OSNOVU ZARADA I NAKNADA ZARADA (45)**
 - **OSTALE OBAVEZE (46)**
 - **OBAVEZE ZA PDV (47)**
 - **OBAVEZE ZA OSTALE POREZE, DOPRINOSE I DR. DAŽBINE (48)**
 - **PVR (49)**

DUGOROČNI KREDITI

Upotreba:

- Kupovina ili izgradnja osnovnih sredstava kao i trajnih obrtnih sredstava;

• ROK VRAĆANJA > 1 godine

• Postupak:

- **Sklapa se ugovor;**
- **Direktno se ne uplaćuje na t.rn tražica kredita;**

• Nastanak obaveze:

- **Kada kreditor isplati obavezu prema dobavljaču!**

- *Vraćanje dugoročnih kredita vrši se putem polugodišnjih ili godišnjih anuiteta, koji sadrže otplatu - ratu kredita i pripadajući dio kamate.*

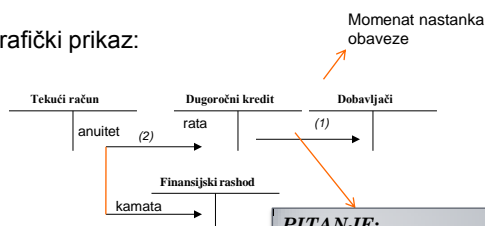
▪Knjigovodstveno obuhvatanje se vrši:

1) *za iznos odobrenog kredita zadužuje račun-Dobavljači i odobrava račun-Dugoročni kredit.*

□Knjigovodstveno obuhvatanje vraćanja dugoročnih kredita **putem anuiteta** se vrši na taj način što se za iznos:

2) rate zadužuje račun Dugoročni kredit, odobrava račun-Tekući račun za visinu anuiteta, dok se za vrijednost obračunate kamatne stope zadužuje račun-Finansijski rashod

Grafički prikaz:

PITANJE:
O kojoj je bilansnoj promjeni ovdje riječ?

KRATKOROČNI KREDITI

□ UPOTREBA:

- Privremene i povremene potrebe za nabavkom obrtnih sredstava;

□ ROK VRAĆANJA < 1 godine;

□ Mogu biti:

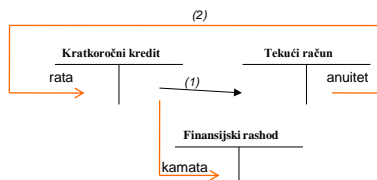
- Robni i novčani;

□ U principu uvijek se uplaćuju na tekući račun tražioca kredita!

Knjigovodstveno obuhvatanje se vrši:

- 1) na teret računa Kratkoročni kredit uz istovremeno odobravanje računa-Tekući račun.

Grafički prikaz:

Odobreni kratkoročni kredit se vraća ne parcijalno već u cjelokupnom iznosu, uz pripadajuću kamatu, tako da se *knjigovodstveno evidentiranje* vrši:

- 2) zaduživanjem računa Kratkoročni kredit za visinu rate, rn- Finansijski rashod za visinu obračunate kamate i odobravanjem odgovarajućeg računa-Tekući račun za visinu anuiteta.

Predavanja RAČUNOVODSTVO

TEKUĆE OBAVEZE PREMA DOBAVLJAČIMA

- Nastaju kupovinom od dobavljača odgovarajućeg faktora procesa rada

○ Knjigovodstveni dokument-FAKTURA:

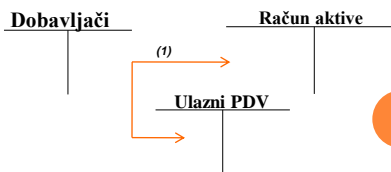
- VISINA;
 - Nije fiksna kategorija;
 - Diskonti (popusti) dati od dobavljača u cilju stimulacije poslovne politike.
- ROK;
 - Najčešće 15 dana od dana prijema robe i fakture;
 - Klauzule:
 - "n/15"
 - "3/10"
 - Kasa skonto...

○ NAČIN PLAĆANJA:

- Bez odlaganja (gotovinski)-ček;
- Sa rokom do 15 dana-virman;
- Sa rokom do 90 dana-mjenica!

Knjigovodstveno evidentiranje:

- 1) zaduživanjem odgovarajućeg računa aktive (materijal, osnovna sredstva, usluge, i sl.), i rn Ulazni PDV (19% ili 7% na NV) i odobravanjem računa Dobavljači za visinu nastale obaveze

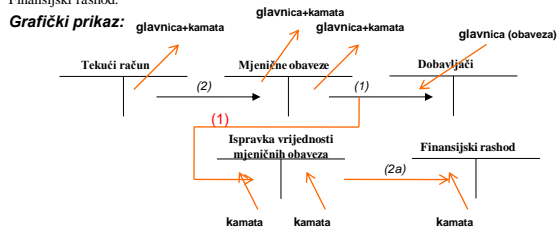

Predavanja RAČUNOVODSTVO

MJENIČNE OBAVEZE

- **Mjenica-HOV** koja služi kao sredstvo obezbjeđenja odloženog plaćanja obaveze prema dobavljaču (glasi na neograničeni iznos...);
- Izdaje se od strane banke (**trasaNta**), na zahtjev dužnika (**trasaNta**) a isplaćuje se o roku dospijea dobavljaču (**remitentu**).
 - O roku dospijea imalac mjenice (remitent) istu podnosi za naplatu...
 - Rok dospijea:
 - 1) rok dospijea mjenice je **jednak** roku isplate obaveze prema dobavljaču,
 - 2) rok dospijea mjenice je **duži** od roka isplate obaveze prema dobavljaču (obračunava se pasivna ks)

- Knjigovodstveno obuhvatanje* posljednje situacije se vrši:
- 1) **zaduživanjem računa-Dobavljač za visinu supstituisane obaveze i odobravanjem računa-Mjenične obaveze za istu vrijednost uvećanu za visinu obračunate pasivne kamatne stope obuhvaćane na računu-Ispravka vrijednosti mjenične obaveze,**
Rok dospijea mjenice povlači određene izdatke, koji se *knjigovodstveno evidentiraju* kroz dva knjigovodstvena stava:
 - 2) odobravanjem računa-Tekući račun za visinu mjenične obaveze uvećane za vrijednost obračunate pasivne kamatne stope i zaduživanjem računa-Mjenične obaveze, za visinu obračunate obaveze,
 - (2a) odobravanjem računa-Ispravka vrijednosti mjeničnih obaveza i zaduživanjem računa-Finansijski rashod.

$$\text{Kamata na rok dospijea} = \frac{\text{Glavnica} \times \text{Rok dospijea} \times \text{Godišnja kamatna stopa}}{360}$$

MJENIČNE OBAVEZE -PRIMJER-

- *Pošto o roku nijesmo u mogućnosti da izvršimo obavezu prema dobavljaču, izdajemo mjenicu.*
- *Dug je 5.000€, rok dospijea mjenice=50 dana i kamata 10% godišnje*
- *Na dan dospijea..*

D	IVMO	P	D	Mjenična obaveza	P	D	Dobavljač	P
1) 69,4	69,4 (2a)		2) 5.069,4	5.069,4 (1)		1) 5000		
			D	Tekući račun	P	D	Finansijski rashod	P
				5.069,4(2)		2a) 69,4		

□ RJEŠENJE:

$$\text{Kamata} = (5.000 \times 50 \times 0,1) / 360 = 69,4$$

EMITOVANJE OBVEZNICA

❖ **Obveznica** - dužnička HOV koja vlasniku, odnosno kreditoru (povjerilac) daje pravo da po dospjeću od izdavaoca naplati iznos koji je naznačen na obveznici, kao i pravo na naplatu pripadajuće kamate;

❖ Dugoročni krediti / obveznice

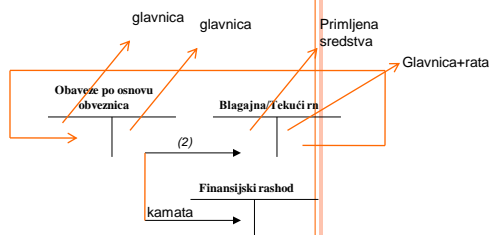
Knjigovodstveno obuhvatanje nastale obaveze po osnovu emitovanja obveznica se knjigovodstveno evidentira u momentu kada kupci obveznica uplate novčana sredstva u visini primljenih uplata, na taj način što se:

1) račun aktive (Blagajna ili Tekući račun, i sl.) zadužuje za iznos primljenih sredstava, a odobrava račun-Obaveze po osnovu obveznica.

Slično kao i kod dugoročnog kredita, isplata obaveza po osnovu obveznica po proteku ugovorenog roka se knjigovodstveno evidentira:

2) zaduženjem računa Obaveze po osnovu obveznica, rn-Finansijski rashod i odobravanjem računa aktive-Tekući račun za isplaćeni iznos.

Grafički prikaz:

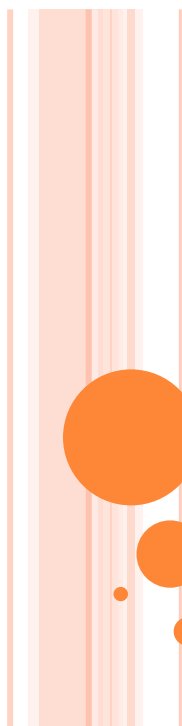

Predavanja RAČUNOVODSTVO

PROKNJIŽITI NAVEDENU POSLOVNU PROMJENU I POJASNITI

- Skupština akcionara je donijela odluku da se izvrši emisija redovnih akcija, tako da je emitovano (izdato) 1.000 akcija po nominalnoj cijeni od 10€/akciji. Tržišna cijena je 12 €/akciji. Akcije nijesu kupljene.

Predavanja RAČUNOVODSTVO

HVALA NA PAŽNJI...
PITANJA.....?????